

nader betoog, om in
el der voorbeschikking
teerbiedwaardigheid—
wankelbare heilichheid
licht, die de Puriteinen
naakte.

de, die wij weer in
n, is de Calvinistische
wil van God als den
p, en het beginsel van
ga zoover van te be-
minisme van onze tijd
gebanen is, den wil van
als niet meer dan den
d wensch, dat de men-
den, om goed te zijn,
an te nemen, maar dit
lij het nu ook wil. De
allesbeheerschend besef
werkende kracht van
iking onzer dagen laat
s menschen gebrekkige
om God te vinden. De
gt niet in ons, noch in
Gods onwankelbaar en
t om ons te vinden. De
n is, dat wij een zekere

geloof moeten vin-
maar het zal er teurg
deren moeielijken plicht,
niet vasthoudt. De pre-
is, dat wij God vooral
ouden; maar de Calvi-
den mensch vasthoudt,
hoefte aan een God die
enichen ligt, maar wel-
ie in Gods hand ligt,
s, indien wij overwon-
den wij overmeesterd
dit niet zoo ware, zou
n geloofge en zijn God
tra de zonde den geest
of verzwakt. De hand,
vasthouden kan zeer
ar onze hope der zalig-
ns in zijn handpalm
der twijfel is het de
schouwing, dat de heer-
arheid is de wil van
en en harten overwon-
n krachtdadigen invloed
derwerpen zijn aan de
lamheid en onafgebro-
te levenskracht. Ik heb
rd over Jakobs wor-
angel, maar de Bijbel
l kwam en met Jakob
de ware levensbe-
stelt met ons geslacht,
ensch of begeerte, maar
nederstandtelijke God-
breng den wil van God
den wensch en gij hebt
ons van het Deisme te
behoefte aan een weder-
Calvinisme; niet een
vrijheid van onzen wil,
g van de vrijheid en
uiteit van Gods wil, die
het willen en het werken
n, opdat zijn plan niet
ken moge.

schets van een onder-
f later een ernstige en
deling door de theolo-
gen zal. Dat er enkele
Calvinistische belijdenis
meer kunnen houden,
twisten. Maar er is ge-
bebeurt in tijden van
zijn onder het stof der
a, die wij verplicht zijn
rond te plaatsen. En ik
t, dat dan wederom de
d ons doel zullen zijn,
esonderen en erfgena-
men recht hebben.

SILVESTER HORNE.

ijks Scholen.

HOUTZAGERS, van J. J.
2.50; door Ds. B. van
n uit het busje van Me.
Mej. J. A. Weuring te
tustj vereeniging f 3.50;
aan te Kralingen f 2.50;
aan f 1.

is ingekomen van Ds.
it de Catechibus f 2.50.
r dringend verzoeken wij

D. HULLEMANS,
Penningmeester.

e Perg.

we uit de „Noodige herin-
taalmaker in de Utrecht-
dier plaatse een en ander
we volgen wat het jongste

dat ade Hervormde Kerke-
ties des Woords zich niet
van Christus, maar daarin
samen Gods Woord, en dus
aartkeken der ware maar

is volgens ons Belide-
ikt de reine bediening der
Christus ingesteld heeft—
deze of die enkelen in
uenschap moet die sacra-

te gebruiken, wil ook inge-
te voor macht, dat de
idde vrens' bediening wor-
derd naar de regeling die
middelen heeft gegeven,
er gegeven regeling Christi
aan evenmin iets afgedaan,
niet een voorschrift, waar-
delijk gebonden is; neen,
eente, blijkens Gal 4:1—7
kind, maar een vrije zoon is,
daante en gebondenheid uit,
dat dit mondige kind nu
gedruken uit des Vaders,
voogst Profet en leerzame
en onderwezen wordt, zou

De vereischte stukken zijn ter tafel, en worden
in orde bevonden.

De praeses verzoekt br. Reijenga zijn leerrede
over 2 Cor. 5:21 uit te spreken. Op een des-
betreffende vraag van den praeses blijkt, dat
niemand bezwaar heeft het examen te doen
voortgaan.

Wordt aangevangen met het onderzoek, wat
betreft bekwaamheid in de uitlegging der H.
Schrift volgens den grondtekst. Ds. Doornbos
onderzoekt naar aanleiding van Jes. 6, Ds. Sy-
brandy naar aanleiding van Rom. 12. De voor-
zitter vraagt vervolgens dogmatiek. Met alge-
meene stemmen wordt br. Reijenga beroepbaar
gesteld voor de Gereformeerde kerken. Nadat
de examinandus de belofte aflegt niets te zullen
leeren, wat in strijd is met de belijdenis, deelt
de praeses Z.E.W. den uitslag mede, met een
enkel woord van gelukwensching en de toezeg-
ging, dat Z.E.W. van dezen uitslag acte zal wor-
den verleend.

Wordt alsnu voorlezing gedaan van een mis-
sive der Gereformeerde kerk te Rotterdam B.
inhoudende de vraag, of er in de Classis niet
een dienaar des Woords gevonden wordt, die,
naar 't oordeel der Classis, geschiktheid bezit en
bereid zou zijn om als missionair dienaar uit-
gezonden te worden. Evenzoo een schrijven van
de kerk te Amsterdam ongeveer van denzelfden
inhoud. Beide missiven worden voor kennisge-
ving aangenomen.

De Classis verzoekt al de kerken der Classis
een collecte te houden ten behoeve van de kerk
te Terwispe voor haar kerkbouw, gelijk Heer-
nerven en Joure reeds hebben gedaan en welke
collecte opgezonden moet worden aan br. Smilde.

Om des tijds wille wordt de rest van het agen-
dum aangehouden tot de volgende vergadering.
Het onderzoek naar Art. 41 blijft ook om de
zelfde reden achterwege.

Roepende kerk is voor den eerstvolgenden
keer Idsenhuizen.

De formulering van het verslag wordt voor
ditmaal geheel overgelaten aan den scriba voor
de korte notulen.

De praeses eindigt met dankzegging.

Vergadering der Classis Sneek, ge-
houden te Sneek den 23 Novem-
ber 1898.

De vergadering wordt geopend door Ds. M.
Wijma, consulent der roepende kerk van Balk.
Uit het nazien der credentie-brieven blijkt,
dat 25 kerken vertegenwoordigd zijn.

Het moderamen neemt zitting: Ds. P. A.
Veenhuizen praeses, Ds. M. Wijma scriba en
Ds. M. Visser assessor.

De vergadering besluit, met het oog op de
gebooden kerkvisitatie, geen rondvaart te doen
naar Art. 41 D. K.; gelegenheid werd echter
gegeven, indien een kerk iets te vragen had.

Het voorstel van de kerk van Stavoren om
31 Augustus als een bedelag vast te stellen voor
de kerken in de Classis Sneek, wordt verworpen.

Een kennisgeving van de kerk van Amster-
dam, behelzende: 1. het besluit om een mis-
sionair dienaar des Woords naar Midden-Java te
zenden; 2. een verzoek aan de Classis om de
toezichting, of er ook dienaars des Woords in
de kerken der Classis zijn, die geschikt en
bereidwillig zijn, om een eventuele roeping als
missionair dienaar des Woords naar Midden-
Java op te volgen. Zoo ja, om dan de kerk van
Amsterdam daarmede in kennis te stellen.

Wat het eerste punt betreft, daarin verheugt
zich de vergadering. Wat echter het tweede be-
treft, daartoe ontspan zich een levendige dis-
cussie. Enigen meenden, dat men geen inlichting
kon geven, anderen daarentegen wel.

Eindelijk werd het volgende voorstel van Ds.
van Kasteel aangenomen: De Classis benoemt
een dical dienaar des Woords (de oudsten)
aan wie worden opgedragen te onderzoeken, of
er ook dienaars des Woords in deze Classis
zijn, die in aanmerking kunnen komen voor
missionaire dienaars des Woords op Midden-
Java. De kerkeraden kunnen zich dan met hunne
inlichtingen wenden tot deze broeders, terwijl
deze broeders zich dan in contact kunnen stel-
len met de kerk van Amsterdam.

De b.b. Visser, de Walle en van Kasteel wor-
den hiervoor benoemd.

De Classis besluit inzake het voorstel van de
Classis Den Haag (pensioenregeling) een af-
wachtende houding aan te nemen.

De nieuwe regeling der quota wordt aange-
nomen. Naar deze regeling zullen ook de kerken
aangeslagen worden in het pensioen voor emeriti-
pred., predikanten weduwen en -wezen.

De rapporten van de b.b. kerkvisitatoren wor-
den gelezen en na enkele opmerkingen goedge-
keurd, en dank gezegd voor hunne arbeid.

Aan de kerk van Sneek B. wordt opgedragen
onderzoek te doen naar een klacht, ingekomen
tegen br. D.

Op een vraag van de kerk van Hemelum om
te collecteeren voor een school met den Bijbel
wordt geantwoord, dat zij zich moet wenden
naar het Informatie-bureau.

De kerk van Hemelum vraagt verder, hoe
haar houding moet zijn tegenover het verschil-
lend lezen van 't doopsformulier door de pre-
dikanten der Classis, die aldaar de vacature-
diensten waarnemen? De Classis is zich in de
zaken bewust van 't moeielijke der zaak. In onze
kerken is daartoe geen eenstemmigheid. Bij
monde van den praeses wordt de kerken op
het hart gebonden, zich zooveel mogelijk te
bejerven om tot het juiste inzicht inzake de
ware doopsheiling te komen.

De kerk van IJlst vraagt: Mag een vrouw,
die rechtelijk van haar man gescheiden is, tot
de gemeente behooren, waar de oorzaak der
scheiding geen hoerij, maar mishandeling van
de zijde des mans is? De Classis zich in dezen
niet durvende uitspreken, met het oog op de
besliste uitspraak der Heilige Schrift, adviseert
de kerk van IJlst zich om inlichtingen te wen-
den naar de doctoren der kerken.

Aan de kerk van Nijemindum e. n. wordt
geantwoord, dat afdreijing van onderlingen
regel, niet-afdreijing uitzondering moet zijn.

Omtrent den arbeid in 't Heidenschap wordt
besloten aan de kerk van Warkum op te dra-
gen, dien arbeid nader te onderzoeken en zoo
mogelijk in 't kerkelijk spoor te leiden.

De Walle leest een schrijven voor van
den heer T. Mantenga, cand. notaris te Baren-
recht, behelzende inlichtingen inzake de ophef-
ting der kerkelijke kas.

De vacature-beurten worden geregeld.

De Groenewegen brengt rapport uit over de
gelden door de verschillende kerken jaarlijks
toegezegd voor een, door de Classis Sneek of
met hulp van andere Classis, uit te zenden
missionair dienaar des Woords naar Midden-
Java. Hieruit blijkt, dat ongeveer f 1800 is
toegezegd.

Naar aanleiding van dit rapport worden 3
deputaten door den praeses benoemd, om zich
in contact te stellen met andere Classis, en dan
op de volgende vergadering rapport van hunne
onderhandelingen uit te brengen. In deze com-
missie werden benoemd de b.b. v. d. Brink,
Groenewegen en Wielinga.

Tot roepende kerk wordt aangewezen de kerk
van Bozum.

De vergadering wordt door den voorzitter met
dankzegging aan den Heere gesloten.

Verslag van de Classiale Vergade-
ring, gehouden te Haarlem 29
Nov. '98.

Op deze vergadering is Ds. Mulder praeses,
Ds. Veltman scriba, Ds. Ringnalda assessor.
Br. Broderveld van Velzen is onderzocht in de
exegese van het G. en N. T. en de dogmatiek.
Uitslag van dit onderzoek was, dat broeder
Broderveld zich verder zal oefenen. Door de
Classis worden de bedienaren des Woords Ds.
Jongsma en Breukelaar benoemd, bij wie hij zich
zal hebben te oefenen. Aan den bedienaar des
Woords te Wormerveer, Ds. Jakobus Goris,
wordt wegens ziekte emeritaat verleend. Hier-
door wordt de Classe Haarlem hulpbehoevend
en zal den steun der Provinciale kas moeten
vragen.

Instructie van Zaanland A. betreffende een
paar tuchtafen worden behandeld. Ook een
paar vragen van die kerk. Tengevolge der laatste
vraag worden de afgevaardigden der onderschei-
dene kerken opgewekt, om wat men begonnen
is, voort te zetten of goed te beginnen, opdat
blijke uit de inameling van geloven ten behoeve
der Theol. School te Kampen het goede hart,
dat men de eigen inrichting toedraagt.

Een commissie wordt benoemd, die zich in
correspondentie zal stellen met de kerk te Am-
sterdam aangaande de Zending op Java. Deze
commissie bestaat uit de broeders D.D. Mulder
en Ringnalda en Oudl. Segaar.

Rondvaart wordt gedaan volgens Art. 41
Dordrechtse Kerkenorde.

Wormerveer wil gaarne tot beroepen over-
gaan. Tot consulent voor Wormerveer wordt
aangewezen Ds. Jongsma, voor Wormer Ds.
Feringa. De vacaturebeurten worden aldus ge-
regeld:

Westaan Ds. Jongsma, Wormerveer Ds. Mul-
der, Wormer Ds. Feringa, Sloterveer Ds. Tibben,
Vijhuizen Ds. Dekker, Hoofddorp Ds. Breuke-
laar, Beverwijk Ds. Ringnalda, Velzen Ds. Velt-
man, Westaan (extra beurt) Ds. Jongsma.

De vergadering wordt gesloten met dankzeg-
ging.

Vergadering der Classis Zutphen, ge-
houden te Winterswijk 1 Dec. '98.

De vergadering wordt geopend door Ds. A.
van Dijken, gezongen Ps. 87: 1, gelezen Ps. 87
en gebeid.

De credentie-brieven worden nagezien, 13 ker-
ken vertegenwoordigd door 24 afgevaardigden.
De kerk van Homborg voor het eerst tegenwoordig
wordt welkom geheeten.

Het moderamen is Ds. A. van Dijken praeses,
Ds. H. W. Felderhof scriba, Ds. J. Visser assessor.

Verschiedene rapporten worden uitgebracht o.a.
tot verandering van tabellen voor kerkvisitatie.

Onderwerpen op de vorige vergadering niet
afgehandeld:

a. De commissie benoemd tot bezoek van de
kerk van B. wordt gecontinueerd.

A. Eene beslissing inzake verkiezing gebruikelijk
bij de kerk van W. wordt uitgesteld.

Eenige kerken geven op hare jaarlijksche
bijdragen voor de Zending.

Ingekomen stukken behandeld.

De missiven van Amsterdam en Rotterdam
beide inzake zending van een bedienaar des
Woords worden in ernstige overweging genomen.
De Classis meent, op een bedienaar des Woords
het oog te kunnen doen vestigen en zal aan de
kerken te A. en R. dienaangaande schrijven.

Met de strekking van het voorstel Vorden
om de bearbeiding van het graafschap Zutphen
door Bijbelcolportage ter hand te nemen, ver-
eenigt zich de Classis en besluit voor de ver-
spreiding van Bijbels jaarlijks een som bijeen
te brengen.

Rapport wordt uitgebracht door deputaten
over het werk der reformatie te Doetinchem.
Verbijdelijke mededeelingen worden gedaan.

De eerstvolgende vergadering zal D. V. ge-
houden worden 2 Maart 1899 te beginnen half
negen. De korte notulen worden gelezen en
gearesteerd, waarna de vergadering met dank-
zegging gesloten wordt.

Berichten van Provinciën.

L. S. J. Wegens het vertrek van Ds. D. Bak-
ker van Broek op Langendijk uit de Prov.
Noord-Holland, wordt de verschillende kerken
en Classis deser Provincie verzocht alles, wat
betrekking heeft op de Provinciale kas voor
Hulpbehoevende kerken, te zenden aan Ds. I.
Neijens te Amsterdam, 22 Jan Steenstraat 100.

Classiale quaestoren gelieven hierop vooral
te letten.

Buitenland.

Engeland. Oorsprong van het Ritua-
lisme.

Nu in Engeland en daar buiten het voort-
woekeren van het Ritualisme zoozeer de aan-
dacht trekt, komt het ons gepast voor met en-
kele woorden op den oorsprong dier beweging
te wijzen.

In 1833 gaf Dr. Newman een „tract“ (ver-
handeling) uit onder den titel van „Thoughts
on the immaterial Commission“ geschilderd over
de opdracht der predikanten. In deze verhan-
deling, later door vele andere „tract“ gevolgd,
spreekt Dr. Newman zich uit over den nood
waarin zich de kerk bevindt. Wanneer regering
en volk zich zoover gingen vergeten om de kerk
te verwerpen en haar van hare tijdelijke voor-
deelen te berooven, waarop, zoo vroeg Dr. N.,
zou men dan steunen om het vertrouwen en de
achtung der kuld te winnen? Hij meende dat
de leeraars der vrije kerkgenootschappen zich in
een beklaagwaardigen toestand bevinden,
omdat zij afhankelijk zijn van hunne gemeente.
Hoe kunnen wij zuiver in de leer blijven en
ons te overtuigde bewaren, wanneer onze
invloed alleen van onze populariteit afhangt.
Zooover mocht het onder de Episcopalen volgens
Newman niet komen. En daarom deed hij de
vraag: Waarop moet ons gezag rusten, wanneer
de staat ons mocht verlaten? Men heeft gesteund
op de voorrechten die tijdelijk genoten worden,
maar de ware grond van het gezag is de apo-
stolische opvolging. Jezus gaf aan zijne apostelen
den Heiligen Geest. De apostelen deden dien
mede aan hunne opvolgers, deze weder aan
anderen en zoo vervolgden tot op de tegen-
woordige bisschoppen. De bisschoppen hebben
de geestelijken als hunne helpers en in zekeren
zin, als hunne plaatsvervangers aangesteld. Allen
die de wijding niet door dat kanaal hebben
ontvangen, moeten beschouwd worden als on-
gewijd. Maar zij die gewijd zijn, mogen die ge-
nade gave niet verwaarlozen. De geestelijken
moeten toonen, dat zij hieraan meer waarde
hechten dan aan opvoeding, wetenschap en

rang, die hen tot heden in de publieke opinie
hoog deden aangeschreven zijn. Zij moeten be-
ginnen dat voorop te zetten bij hunne gemeen-
tedelen; zij moeten teruggaan tot de bron van
hun gezag en dat nu doen, nu het nog tijd is.
Wel hoort men hier en daar beweren, dat het
volk der geestelijkheid de macht kan ontnemen,
omdat het volk die macht gaf en omdat zij ver-
bonden zou zijn aan de kerkgeestelijken; de
geestelijken moeten, om die valsche meeningen
te bestrijden, de gemeentelieden beter inlichten
omtrent de ware bron van hun gezag.

Men ziet het dat Newman ingaat tegen de
Gereformeerde leer dat de ambten voortspuiten
uit de gemeente. Volgens Newman zouden er
geen ambten meer zijn, ja zelfs de kerk zou
niet bestaan wanneer alle opzieners of bisschop-
pen waren uitgestorven, zoodat niemand in staat
was aan iemand anders de handen op te leggen.

Men kan hieruit reeds zien waartoe Newman
zich beweegt. In de volgende „tract“ over „de
Katholieke kerk“ kwam dit nog duidelijker uit.
Evenwel trekt hij daarin ook te veld tegen de
overheersching van de kerk door den staat.

„Moeten wij het maar onverschillig aan zien, dat
de staat ons als zijne creaturen behandelt, zoo-
als hij regenten, soldaten en beambten behan-
delen kan. Is het de staat aan wien wij ons
gezag ontleenen? Is het de staat die ons het
gezag kan ontnemen?... Heeft de staat het
recht kerkelijke gemeenten te organiseren? Neen,
dat zijn geestelijke werkzaamheden, en leken
die het zich willen aanmatigen, konden met
betselike recht gaan preeken en het avondmaal
bedienen.“

Hieruit spreekt de overtuiging dat de kerk
zelfstandig moet zijn, gelijk de Gereformeerden
dit belijden; maar bij Newman leidde zij tot de
gedachte, dat de kerk over den staat heeft
te heerschen. Dit blijkt uit het feit, dat hij
ten slotte tot de Roomsche kerk overging, die
de kerk vergelijkt bij de zon welke aan de
maan en de sterren dat is, de overheid haar
glans mededeelt.

Dat Newman zich beslist op den weg naar
Rome bevond, blijkt ten duidelijkste uit het
feit, dat hij in bovengenoemde verhandeling nog
uitsprak. Er is een gezelschap, dat wij Aposto-
lisch noemen omdat het door de apostelen is
gesticht; dat Katholiek is, omdat het zijne tak-
ken over alles uitbreidt, n.l. de zichtbare kerk
met hare bisschoppen, priesters en dekenen. Van-
neer men niet tot deze kerk behoort dan be-
hoort men niet tot geen kerk; een kerk die zich
een nieuw begin toeschrijft kan men niet als
een kerk erkennen; het lidmaatschap van de
kerk is even noodzakelijk tot zaligheid als het
gebruik der sacramenten.

Newman kreeg weldra hulp van Dr. Pusey,
naar wien men de door Newman en consorten
verkeerde denkbeelden Puseyisme genoemd
heeft. Toen Pusey zich bij Newman voegde werd
de arbeid wetenschappelijker. Aanvankelijk deed
men scherp het verschil tusschen de nieuwe
richting en de kerk van Rome uitkomen, wel-
legden Newman en zijn medestanders nadruk op
de gebreken der hervorming; zij bleken ook
een oog te hebben voor de zegenen, die de
reformatie bracht. Het stuk van de kerk werd
sterk gedreven, maar ook leerde men zien op
het Hoofd der kerk. Men voerde vele nieuwe
ceremoniën in, die sterk naar Rome rieken,
doch wees steeds op de geestelijke betekenis van
die uitwendigheden. De schrijvers van de
„tracts“ prezen de studie van de oude geschie-
denis der kerk aan, zij volgden vol na van
hetgeen in de oude kerk werd gedaan, maar
ook wekten zij op tot getrouwheid aan de kerk
waarin men werd geboren. De vaders werden
denkbaar vereerd, maar de kracht van hun ge-
teugenis beperkt. Het gezag van de geestelijken
zocht men te verhoogen, maar ook drukte men
hun op het hart, welk een zware verantwoor-
delijkheid op hen rustte. Drong men aan op
heiligmaking, men hield het stuk van de recht-
vaardigmaking door het geloof ook vast.

Tot optreden moest in die dagen grooten
indruk maken. De toestand van de Episcopale
kerk was niet rooskleurig. Het kleine volk
hield meer van den predikant der Dissenters,
dan van den rector der Episcopale gemeente,
die gemeenlijk een liefhebber van jagen en vis-
schen was. Het volk werd nu geleerd dat het
de predikanten achten moest om hun ambt
wille; dat de zegen op hun arbeid niet afhang
van hun persoonlijke godzaligheid van den die-
naar. Velen die anders afkeerig waren van alle
Roomsehe innengelen konden toch niet nalaten
te luisteren naar de innig vrome taal waar-
mede Dr. Pusey wees op den nood der kerk,
op het gevaar dat men liep om schade te lijden
aan de ziel.

De oppositie die tegen de Ritualisten opkwam,
was wel geschikt om de beweging te sterken.
De Evangelische partij meende in haar orgaan
de „Christian Observer“ dat de „tracts“ rustten
op het gezag der kerk terwijl het privaet oor-
deel overgevoeren scheen. De decreten van het
Trentsche concilie waren niet meer papistisch
dan de Oxfordse Tracts. Dr. Hamden schreef
dat er een onderscheid was tusschen godsdienst
en theologie en sprak als zijne meening uit, dat
de Engelse kerk niet dogmatisch was.

Het individualisme werd dus tegenover de
leeringen van die mannen gesteld, die van lie-
verde de Oxfordse school vormden. Dat men
aldus een zwakke positie tegenover de
mannen der nieuwe beweging innam, behoeft
geen betoog.

Newman bleef dan ook het antwoord niet
schuldig. Vooral wilde hij het publiek inlichten
omtrent de ware betekening waarin de mannen
van de nieuwe richting stonden tot Rome, deels
om de vrienden te beemoedigen, deels om de
vijanden tot zwijgen te brengen. Te voren had
Newman geschreven dat de Roomsche kerk be-
met is met ketterij, dat men daarom verplicht
was haar als een pest te schuwen; dat de
Roomsehe een leugen in plaats van Gods
waarheid hebben gezet, en verklaard dat de
Roomsche kerk niet te hervormen was; nu
verklaarde hij dat men een „Middelweg“ wilde
inslaan. Welke dit middelweg was?

Het ontstaan der Ritualistische
beweging in de Episcopale kerk.

Newman betoogde dat niet hij, maar het toen
levend geslacht afgeweken was van de reformatie,
en van Rubrics van het Common Prayer
Book. Men moet weten dat in het boek voor
C. P. vermeld staat, hoe bij de godsdienstoef-
ningen de kerk moet zijn ingericht en wat de
predikant te verrichten heeft; die aanwijzingen
worden rubrics genoemd. Vele dingen werden
niet meer gebruikt, zooals het formulier voor
de knieken, de geloofsbelijdenis van Athana-
sius. Het is de roem van de Episcopale kerk,
kerk, dat zij den middenweg heeft ingeslagen
tusschen de zoogenoemde Hervorming en Rome.
Niet de 39 artikelen, de geloofsbelijdenis van
de Episcopale kerk bevatten den regel voor het
geloof, maar de geloofsregel is de leer welke
de apostelen in de Heilige Schrift verkondig-
den en in de oudste kerken hebben ingevoerd.
De kerk van Christus heeft in den loop der

tijden allerlei schatten vergaderd. Daarvan is
de belijdenis der 39 artikelen slechts een
deel, zij zijn voor het grootste gedeelte
slechts protesten tegen bepaalde dwalingen
in enkele perioden der kerk. Aan de 39
artikelen is hij door zijn oudtcekening ge-
bonden, maar nog meer acht hij zich door
doop en „wijding“ verplicht, het geheele Evan-
gelie te handhaven. Het gebrek der kerk is
thans het ontbreken van kerkelijke tucht, de
verachting en verdraaiing der sacramenten, dewijl
de kracht van Christus in de sacramenten ont-
kend wordt. Eene nieuwe hervorming is daarom
noodig, en al behoeven de artikelen niet veran-
derd te worden, er moet aan toegevoegd wor-
den een protest tegen Erastianisme en Latini-
dinarisme, terwijl de Catechismus met een stuk
over de macht der kerk behoorde vermeerderd
te worden.

Uit het bovenstaande kan men afleiden dat
het streven van Newman vele elementen van
waarheid bevat. De herinnering aan verplichting
om niet alleen den inhoud van de 39 arti-
kelen maar het geheele Woord Gods te ver-
kondigen; aan de leer dat in de kerk vele
geestelijke schatten zijn vergaderd, de aanklacht
dat de kerkelijke tucht niet werd gehandhaafd
en dat men feitelijk alle sacramentele genade
loochende, dat alles was even gepast als juist.
De leer dat de kerk haar geloof op nieuw moest
uitpreken tegenover het Erastianisme, waardoor
men de kerk aan de macht van de overheid
ondergeschikt maakte en tegenover het Latini-
dinarisme, waardoor men in de kerk ruime wilde
maken voor allerlei richtingen en de stelling,
dat daartegenover omtrent de autoriteit der kerk
moest worden geformuleerd wat men daarom-
trent had te belijden, moest bij menschen die
dieper nadachten dan de groote menigte, wel
instemming vinden.

Door het rationalisme van die dagen werd
de inwonende kracht des Heiligen Geestes
in de kerk des Heeren geloofd, daardoor
kwam men tot de geringering van de Sacra-
menten en niet minder tot loochening van het
koningschap van Christus over zijn kerk.

Daartegen moest reactie komen wilde de kerk
niet opgelost worden in de wereld. Hoe is het
te betreuren dat die reactie op Roomsehe pa-
den verliep. Dr. Newman is er ten slotte toe
gekomen, ondanks zijn heftige uitvalen tegen
Rome, om Roomsche te worden.

Duitsland. Een kerkelijk blad ver-
dwene.

Een boos gerucht kwam uit Duitsland tot
ons. Van af 1 Januari van het jaar 1899 zal
de „Neue lutherische Kirchenzeitung“ niet meer
verschijnen. Dit blad werd te Kropp in Noord-
Duitsland uitgegeven, en verdedigde met
kracht de leer van de onfeilbaarheid der Hei-
lige Schrift. De dwaling dat de Heilige Schrift
wel betrouwbaar is als regel voor geloof en
leven, maar dat er bij de mededeeling van his-
torische feiten dwalingen in kunnen geslopen
zijn, wederstond genoemd orgaan met kra-
ht. Daarin nam de „Neue lutherische Kirchenzeitung“
een meer beslist standpunt in dan de „All-
gemeine Evangelisch-lutherische Kirchenzeitung“
onder redactie van den grijsen hoogleraar
Dr. Luthardt.

Oftchoon de „Neue luth. Zeitg.“ een beslist
luthersch standpunt in zake van leer, leven en
kerkregering innam, gunde de redactie menig-
werf een plaats voor de artikelen van Dr. A.
Zahn, den geleerden, ijverigen predikant van
de Gereformeerde gemeente te Stuttgart, den
onvermoeiden strijder voor de Gereformeerde
beginselen in Duitsland.

Ook omtrent het voortbestaan van de „Christ-
liche Welt“ het orgaan van de volgers van Rit-
schl, is men alles behalve gerust.

Het schijnt dat dit blad aan de tering zal
moeten sterven.

Het is duidelijk, dat men in Duitsland even
afkeerig is van het besliste standpunt van de
„Neue lutherische“ of van de negatieve beginselen
van de „Christliche Welt“. In Duitsland blijft
de vermittlungs theologie gewild. Daarom ver-
wordt het ons niet, dat een man als Dr. Zahn
de toekomst van de kerk in Duitsland donker
inziet. Het zont dreigt smakeloos te worden.
Ook in Gereformeerde kringen is weinig te be-
spieren van een terugkeer tot de wegen der
vaders. Het betoog van Dr. Zahn nu voort
een kwart eeuw geleerd dat de achteruitgang
van de Gereformeerde kerk in Duitsland te
wiltjen is aan het loslaten van de leer van de
Souveriniteit Gods of van de verkiezing, heeft
helaas weinig weerkland in Duitsland ge-
vonden.

Evenzeer is het te betreuren dat de quaestie
van de opleiding van predikanten zowel in
Gereformeerde als in Lutherse kringen op
den achtergrond is gedrongen of liever in het
vergetboek is geraakt. Een twintigst jaren ge-
leden werd het door de mannen die de „Refor-
mirte Kirchenzeitung“ schreven ingezien, dat het
niet onoorbaar was, dat de aanstaande dienaars
der Gereformeerde kerk hunne vorming moesten
erlangen van professoren van rijksuniversiteiten,
waarvan er niet één de Gereformeerde belide-
nis beleed, terwijl een groot deel der hoog-
leraren onder de loochenaars van den Christus
thuis hoorde. De actie die toen daartegen be-
gonnen werd is op niets uitgegelopen; nadat men
eerst een eigen vrije universiteit heeft willen
stichten, daarna de gedachte opperde om de
aanstaande dienaars der Gereformeerde kerk te
Amsterdam aan de vrije universiteit te laten
opleiden, om ten slotte het denkbeeld op te
vatten, dat men het staatsonderwijs wel kon
laten aanvullen door het aanstellen van Gere-
formeerde lectoren en professoren.

Van Lutherse zijde werd nu het optreden
van de Bonner professoren Grof e.s. die zich